

MATERIAŁ DOSTĘPNY
NA LICENCJI CC BY-SA 4.0

Oda do radości

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA KLAS IV-VI

ALICJA PACEWICZ, MARCELINA SOKÓŁ, DAGMARA LIPIŃSKA

CZĘŚĆ I – BUDOWANIE SPOŁECZEŃSTWA – WARTOŚCI I ZASADY JAK ŻYĆ WSPÓLNIE

Temat: Wspólne wartości na poziomie lokalnym, państwowym i ponadpaństwowym

Czas trwania: 90 minut

Potrzebne materiały: papier flipchart/tablica, markery/pisaki

Cele:

- » Rozmowa o wartościach, którymi chcemy kierować się w życiu
- » Opracowanie zasad, dzięki którym możemy wprowadzać wartości w życie, zasady ważne dla życia w społeczeństwie

Kontrakt

Wspólnie z uczniami wypracujcie wartości i zasady, których będziecie przestrzegać podczas trwania warsztatów – jak się zachowywać, co można robić, a czego nie. Pamiętajcie, że zasady wywodzą się z wartości. Postarajcie się rozdzielić/różnicować wartości od zasad.

Wartości i zasady zapisujemy na papierze flipchart. Nasz kontrakt powinien być widoczny przez cały czas trwania warsztatu, żebyśmy mogli się na niego powołać gdyby jego zasady zostały naruszone.

Spółeczeństwo/spółeczność – wartości i zasady jak żyć wspólnie **Ćwiczenie „Rozbitkowie“**

Opis poszczególnych aktywności

- » Podział uczestników na mniejsze grupy: 4-6 uczestników
- » Prezentacja scenariusza przez nauczyciela/nauczycielkę:

Podczas rejsu Wasz statek miał wypadek. Udało się Wam uratować i dopłynąć do najbliższej wyspy. Jesteście jedynymi ludźmi na całej wyspie.

» **Zadanie dla każdej grupy:**

Pomyślcie jakbyście chcieli, żeby Wasza wyspa wyglądała: Jakie są najważniejsze wartości dla Was osobiście i dla innych członków grupy? Jak możemy te wartości osiągnąć/uzyskać? Zasady obowiązujące w społeczeństwie powinny być wynikiem systemu wartości, który przyjęliśmy. Zapiszcie na papierze flipchart zarówno wartości, jak i zasady, które są z nimi związane.

Komentarz: jeśli uważacie, że podział na wartości i zasady może być zbyt trudny/abstrakcyjny dla Twoich uczniów, możecie ten podział pominąć.

Przykład:

WARTOŚĆ	ZASADA/NORMA
Wolność	Brak ograniczeń – wszyscy mamy wolność wyrażania własnego zdania bez przeszkadzania sobie nawzajem/drwienia z siebie itp.
Czyste środowisko	Nie śmiecimy w środowisku naturalnym, odpadki wyrzucamy do miejsc do tego przeznaczonych, segregujemy odpady, ...

» **Dyskusja i połączenie z realnym światem:**

Reprezentant każdej grupy prezentuje ich wartości potrzebne do funkcjonowania na wyspie.

Pytania dla każdej grupy/wszystkich uczestników:

Czy byliście w stanie zgodzić się co do wszystkiego w swojej grupie? Jak rozwiązywaliście konflikty/różnice zdań, jeśli takowe wystąpiły? Jakie potrzeby uważacie za najważniejsze w Waszej nowo powstałej społeczności? Czy zasady do przestrzegania na wyspie są podobne/oparte na tych, które już znacie czy wymyśliście zupełnie nowe zasady?

Co tu jest najważniejsze?

Porozmawiaj z uczniami i uczennicami o tym, co ich zdaniem jest naprawdę ważne w każdym państwie i społeczeństwie? Pomyślcie najpierw o Waszej klasie, szkole, podwórku czy drużynie piłkarskiej – kiedy czujecie się w niej dobrze, kiedy Wam się lepiej uczy i pracuje, kiedy jesteście szczęśliwi, a kiedy nie. Uczniowie pracują w małych zespołach: po krótkiej burzy mózgów, wypisują 5-8 najważniejszych rzeczy na osobnych karteczkach, a potem przyklejają je – z pomocą nauczyciela – na dużej tablicy lub arkuszu papieru, łącząc w kategorie, np. takie jak: WSPÓŁPRACA, POMOC, PRZYJAŹŃ, ŻYCZLIWOŚĆ, WOLNOŚĆ, SPOKÓJ, PORZĄDEK, PRAWA UCZNIWA, BEZPIECZEŃSTWO, DOBROBYT. Wyjaśnij, że podobnymi zasadami kierowały się kraje, które założyły Unię Europejską i te, które do niej przystąpiły, tylko przeniesionymi wyżej – na poziom współdziałania między państwami.

Wartości UE – tylko w Traktacie i Brukseli, czy także na naszej ulicy?

Wymień główne wartości zapisane w Traktacie o Unii Europejskiej (patrz tekst poniżej w ramce), wskazując na ich związek z wartościami, wymienionymi wcześniej przez uczennice i uczniów. Możesz użyć metody nauczania, która polega na szukaniu analogii, odwołującej się do porównań roli/funkcji/miejsca zjawisk nowych, mniej znanych do rzeczy, znanych dobrze z codziennego życia. Przykłady: „Integracja w UE jest jak współpraca w klasie”, „Solidarność dla UE jest tym, czym wzajemna pomoc w klasie”, „Zasady państwa prawa w UE są jak jasne zasady w szkole”, „Bezpieczeństwo dla krajów UE jest jak bezpieczeństwo dla mieszkańców naszej miejscowości” w szkole albo „Prawa człowieka w UE są jak prawa ucznia w szkole”. Zwróć uwagę, że to oczywiście są zupełnie inne mechanizmy, bo dotyczą związku państw, a nie życia w klasie, szkole czy Waszej miejscowości. Takie analogie – mimo wszelkich różnic między zestawianymi w takiej parze rzeczami (warto wypunktować te różnice), pomogą zrozumieć sens europejskich wartości i ich namacalny związek z naszym życiem.

Nauczyciel/nauczycielka porównuje wartości z „wyspy“ z wartościami naszego społeczeństwa (Konstytucja RP) oraz wartościami UE.

Główne wartości Unii

Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

Dz.U.2004.90.864/30 – Traktat o Unii Europejskiej
tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony, Art. 2

Wartości w Konstytucji RP

prawda, sprawiedliwość, dobro, piękno, współpraca, szacunek, wolność, solidarność, godność człowieka

Preambuła Konstytucji RP

My, obywatele i obywatelki Polski i Unii Europejskiej. Co z tego wynika?

Zapytaj uczennice i uczniów, czy oni także są obywatelami i obywatelkami UE i sprawdź, czy na pewno mają tego świadomość. Jeśli w klasie są osoby pochodzące z krajów spoza UE, zapytaj jak wygląda ich sytuacja, jakiego kraju są obywatelami i co muszą zrobić ich rodzice/opiekunowie, by móc mieszkać i pracować w Polsce i UE. Zadbaj, by ta rozmowa nie była dla takiej osoby trudna i wyjaśnij, że w podobnej sytuacji są tysiące, a może nawet miliony ludzi w Europie, którzy wyjechali ze swoich krajów, uciekając przed wojną, niebezpieczeństwem albo biedą, szukając lepszego życia dla swoich rodzin i dzieci. Porozmawiaj z uczniami i uczennicami o tym, co konkretnie wynika z przynależności Polski do UE dla młodych obywateli, poruszając krótko takie tematy, jak wolność podróżowania, zamieszkania, pracy i nauki w krajach UE (wolność przepływu osób), swobodny przepływ towarów, usług i pieniędzy, wspólne prawo w wielu dziedzinach (np. zanieczyszczenia powietrza, jakości zabawek dla niemowląt, sposobu produkcji żywności itp.). Zapytaj, czy uczniowie wiedzą, jakie inwestycje i programy edukacyjne zostały dofinansowane w Waszej miejscowości i regionie – wspólnie poszukajcie w sieci kilku takich przykładów. Wyjaśnij, że od lat ogromna pomoc unijna trafia do tych regionów, miejscowości i grup obywateli, które jej najbardziej potrzebują. To jedno z ważnych narzędzi pomagających w realizacji unijnych wartości – równości, sprawiedliwości czy solidarności. Środki te pochodzą z budżetu UE, na który składają się wszystkie kraje, przy czym są wśród zarówno kraje takie jak Niemcy czy Francja, które więcej wpłacają niż dostają, jak i takie, jak Polska czy Rumunia, które znacznie więcej otrzymują niż wkładają do wspólnego skarbca. UE to jednak nie tylko środki finansowe, a przede wszystkim wspólne debaty – na przykład w Parlamencie Europejskim, wspólne decyzje – na przykład w Radzie Europejskiej i Komisji Europejskiej, a wreszcie – wspólne działania – np. wspólna polityka rolna, polityka równości, ochrona środowiska, ochrona granic, czy choćby program Erasmus+ w dziedzinie edukacji. UE to również mechanizmy i instytucje unijne gwarantujące przestrzeganie wspólnych wartości, w tym demokracji i rządów prawa, przez poszczególne kraje i ich organy władzy. Służą temu m.in. częste spotkania przywódców, polityków, instytucji społecznych i organizacji społecznych z naszych krajów.

Jak możemy innym młodym ludziom pokazać europejskie wartości w formie „żywych obrazów”? (opcjonalnie)

Zaproponuj teraz, by uczniowie podzielili się na 4-5 osobowe zespoły – ich zadaniem będzie stworzenie rzeźb lub „żywych obrazów”, które w symboliczny sposób będą pokazywać wybrane wartości UE. Rozłóż między zespoły takie wartości, jak WSPÓŁPRACA, RÓWNOŚĆ, SOLIDARNOŚĆ, WOLNOŚĆ, OTWARTOŚĆ, DEMOKRACJA, PRAWA CZŁOWIEKA, BEZPIECZEŃSTWO, POKÓJ, DOBROBYT – po jednej lub dwie na zespół. Możesz od razu rozdać kartki A4 (najlepiej z kartonu lub grubszego papieru), zrób to jednak tak, by pozostałe osoby nie widziały, co wylosowały inne zespoły. Pracując w zespołach uczniowie wymyślają „żywe rzeźby”, a następnie bez słów i żadnych wyjaśnień pokazują innym swój „układ”. Można korzystać z rekwizytów, nie warto jednak z nimi przesadzać. Zadaniem reszty klasy jest odgadnięcie, o jaką wartość chodzi. Gdy ktoś odgadnie (lub jeśli nikt nie jest w stanie odgadnąć), jedna z osób z zespołu wyjmuje kartkę z prawidłową odpowiedzią. Następnie nauczyciel/ka lub jeden z uczniów fotografuje scenkę, koniecznie z napisem po polsku i po angielsku. Zdjęcia wszystkich „żywych rzeźb” powinny zostać wysłane do partnera koordynującego akcję w kraju, który tworzy na stronie programu lub Instagramie galerię zdjęć ilustrujących europejskie wartości.

Oceniamy i doceniamy naszą pracę

Omówcie i wspólnie podsumujcie zajęcia – najlepiej w zespołach, w których uczniowie i uczennice pracowali na lekcji. Poproś, by wszyscy ocenili przebieg i rezultaty pracy i odpowiadając na dwa pytania: „co się udało?” oraz „co można było zrobić inaczej?”. Docień pracę klasy i zespołów, starając się nikogo nie wyróżniać! Zaproponuj, by na koniec każda osoba powiedziała o jednej rzeczy, która jej się najbardziej podobała – w parach lub na forum klasy.

CZĘŚĆ II - TWORZYMY NASZĄ WERSJĘ ODY DO RADOŚCI

Temat: Czym jest dla mnie Unia Europejska i jaką niesie ze sobą wartość, napisz piosenkę o UE.

Czas trwania zajęć: 90 min

Potrzebne materiały: materiały muzyczne (metrum 4/4, Oda do Radości, Symfonia IX d-moll, op. 125), odtwarzacz mp3, pliki mp3 z podkładami

Cele:

- » ogólne zajęć:
 - rozbudzenie wrażliwości na muzykę
 - rozwinięcie estetyki
 - umiejętność współdziałania w grupie
- » operacyjne – umiejętności – uczeń potrafi:
 - wymienić aspekty wiążące Polskę z UE
 - rozpoznać metrum 4/4
 - omówić życie i twórczość Ludwika van Beethovena.
 - rozpoznać wybitne dzieło muzyczne Beethovena – Symfonię IX d-moll, op. 125
 - wskazać powiązania hymnu *Oda do radości* z hymnem Unii Europejskiej
 - zaśpiewać *Odę do Radości*
 - opisać przeżycia związane z percepcją IX Symfonii Beethovena

Metoda pracy:

1. Zapoznanie uczniów z nowym materiałem metodą podającą – opowiadanie, pogadanka, burza mózgów.
2. Analityczno-percepcyjna – słuchanie muzyki.
3. Ekspozycja (prezentowanie muzyki żywej i mechanicznej).

Formy pracy:

1. indywidualna
2. grupowa

Przebieg zajęć**Część 1:**

1. Przywitanie z uczniami i przedstawienie tematu lekcji „Czym jest dla mnie Unia Europejska i jaką niesie ze sobą wartość, napisz piosenkę o UE.”
2. Nauczyciel przypomina uczniom wartości, które wymienili i omówili w ćwiczeniu „Rozbitkowie”. Nauczyciel proponuje podział na 5 osobowe grupy, każda grupa wybiera 1-2 wartości i układa cztery wersy 15-sylabowego tekstu dotyczącego integracji europejskiej/wartości/Europy.
3. Nauczyciel prosi o przedstawienie tekstów oraz proponuje uczniom zinterpretowanie powstałych tekstów z podkładami muzyki współczesnej („rapowowych” podkładów muzycznych w metrum 4/4 – można zastosować program muzyczny „GARAGE BAND”).
4. Każda z grup przygotowuje swoją „rapowanke”.
5. Prezentacja pracy każdej grupy.
6. Wybranie najlepszego tekstu poprzez głosowanie oraz wspólne odśpiewanie „zarapowanie” utworu lub ułożenie zwrotek z wersów każdej grupy.

Część 2:

1. Przywitanie uczniów. Przypomnienie tematu ostatniego spotkania. Wspólne wykonanie utworu.
2. Nauczyciel metodą opowiadania przedstawia krótko życiorys i twórczość Beethovena. Wskazuje na miejsce kompozytora w historii muzyki i jego powiązania z nazwiskami innych znanych twórców.
3. Uczniowie słuchają IX Symfonii d-moll, op.125, hymnu *Oda do radości*.
4. Po wysłuchaniu utworu uczniowie dzielą się z nauczycielem i kolegami swoimi odczuciami i skojarzeniami związanymi z utworem i jego tekstem (metoda pogadanki).
5. Krótka historia hymnu *Oda do radości* z IX Symfonii Beethovena z odniesieniem do hymnu Unii Europejskiej i ze wskazaniem celu użycia tego utworu.
6. Analiza tekstu utworu.
7. Ponowne wysłuchanie hymnu z aktywnym śpiewem i udziałem uczniów.
8. Podłożenie tekstu *Ody do Radości* do współczesnego podkładu zaproponowanego przez nauczyciela na poprzedniej lekcji (GARAGE BAND).
9. Próba śpiewu własnego tekstu utworu do podkładu *Ody do Radości*.
10. Dyskusja na temat osiągniętego efektu, formy w jaki sposób radość została przedstawiona przez F. Schillera, a jak została przedstawiona przez nas i dlaczego akurat ten utwór został wybrany jako hymn UE.
11. Rozmowa na temat czy da się na nowo napisać tekst do klasycznych utworów.
12. Nagranie wykonania opracowanego hymnu.